

जाहिरातींचे दर.
खालील पत्र्यावर चौकशी
करावी.
व्यवस्थापक, अर्थ,
'दुर्गाधिवस', पुणे २.

अर्थ

वर्गणीचे दर.
वार्षिक वर्गणी
रु. ४.
(टपाल इशिल माफ)
क्रिफोक अकास
एक आणा.

‘अर्थ’ एव प्रधानः’ इति कौटिल्यः अर्थमूलौ धर्मकामाविति।

—कौटिलीय अर्थशास्त्र

संपादक—प्रो. वा. गो. काळे.

वर्ष ३

पुणे, बुधवार, तारीख २९ डिसेंबर, १९३७

अंक ५१

टिळक आयर्न अँड स्टील वर्क्स

[सर्व प्रकारचे स्टील स्ट्रक्चरल वर्क (काम) तयार करतात]

मो. मु. टिळक

प्रो मेकॅनिकल इंजीनियर,

दी प्रोव्हिन्शियल बँक ऑफ इंडिया लिमिटेड

हेड ऑफिस : बेंगलोर

शाखा : मुंबई, दादर, पुणे, पुणे शहर, सोलापूर,
पांचगणी, कऱ्हाड

चेअरमन खानसाहेब हाजी कासम, अय. अल. सी
प्रेसिडेंट, कऱ्हाड म्युनिसिपालिटी

मॅनेजिंग डायरेक्टर : अस पी ठाकर

चालू ठेवी : द सा द शें २% सेव्हिज बँक ठेवी : द सा द शें ३%

मुदतीच्या ठेवीच्या दराबद्दल बँकेकडे चौकशी करावी सर्व
प्रकारचे बँकिंगचे व्यवहार केले जातात. सविस्तर माहितीकरिता
बँकेकडे चौकशी करा

डॉ जी एस् गोरे, अजंट अच जी गद्रे, बी असर्ती,
१७ मेन स्ट्रीट, पुणे अजंट, लक्ष्मीरोड, पुणे शहर

श्री.

सांगली (S M C)

क. सा न वि वि.

ता २८-३७

“आपलें जा. न. ६५२ ता २७/७/३७ चे आलेलें सर्व्हे-
लर पोंचलें. त्यांत नमूद असलेप्रमाणें बॉड मागणीबद्दल
अर्ज पुरा करून या सोबत ठेविला आहे पूर्वीचा नं.
२३३३ चा (कल्पतरू) बॉड भरपाई करून या लगत
पाठविला आहे माझे बाढवर लागलीच बक्षीस मिळाल्या-
कारणाने आनंद वाटतो व मी आपला त्याबद्दल अत्यंत
आभारी आहे कळावे लोभ अ. हे वि

आपला.

(सही) रघुनाथ गोपाळ साखरे

०/० मॅजिस्ट्रेट वर्ग १ ऑफिस, मु. पो सांगली.”

दुसरी बक्षीस वांटणी साधण्यास आतांच ‘कल्पतरू
बॉड’ विकत घ्या.

लिहा अगर भेटा.-मे. केळकर ब्रदर्स, स्पेशल एजंट्स,
बुधवार चौक, पुणे श्री. ज्य. रा अभंग, स्पे. ऑ सातारा
सिटी.

महाराष्ट्र इन्शु. क. लि कऱ्हाड जि. सातारा.

उंसाची नवी लागवड सुरू झाली.

—कार्यक्रम—

डिसेंबर १९३७ मशिनरीचा दुसरा हप्ता }
जानेवारी १९३८ मशिनरीचा तिसरा हप्ता } मुंबईस येणार.
फेब्रुवारी १९३८ मशिनरीचा शेवटचा हप्ता }

साखरेचे भाव वाढले त्या प्रमाणांत नफाही वाढणार.

शेअर आज घेऊन ठेवा; पुढे शेअरचे भाव वाढतील.

॥ विश्वासः फलदायकः ॥

सविस्तर माहिती व शेअर फॉर्मस खालील पत्र्यावर मिळतील.

दि बृहन्महाराष्ट्र शुगर सिंडिकेट लि. पुणे.

२५७ बुधवार पेठ, पुणे २.

विविध माहिती

बँकास सुटी-

शुक्रवार ता २१ डिसेंबर, १९३७ व शनिवार, ता १ जानेवारी, १९३८ रोजी इगजी नूतन वर्षानिमित्त बँका बंद रहातील

ब्रिटिश पोस्ट ऑफिसचा किरायातशीर व्यवहार ग्रेट ब्रिटनमधील पोस्ट सात्यास ३१ मार्च, १९३७ अखेर सपलेल्या वर्षी सुमारे १५ रु कोटि नफा झाला. पोस्टाने एकूण ७ अबज, ७० कोटि काडें व पाकिटें इकडून तिकडे पोचतील केली ३१ मार्च अखेर २८१ लक्ष टेलिफोन चालू होते हा आकडा त्यापूर्वीच्या सालातील आकड्यापेक्षा २३ लाखांनी मोठा आहे सेविंगज बँक सात्यात लोकांचे ५३ अबज रु आहेत

बॉबे टॉकीज लि

वरील मडळीची तिसरी वार्षिक सभा गेल्या आठवड्यात भरली होती ३१ ऑक्टोबर, १९३७ अखेर सपलेल्या वर्षी ह्या मडळीस १,००,४७१ रु नफा झाला कंपनीच्या 'इज्जत' 'प्रेम कहाणी' व 'सावित्री' ह्या फिल्म्स फलदायी झाल्या, असा डायरेक्टराचे रिपोर्टात उल्लेख आहे. गेल्या साली मडळीस ८८ हजार रु नुकसान आले होते.

पेट्रोलच्या उतरण्याच्या पटीत उतार

मुंबई पोर्ट ट्रस्टने पेट्रोल उतरण्याच्या दरात दर गॅलनी २ पै उतार केला आहे, म्हणून १ एप्रिल, १९३८ नंतर प्रत्येक गॅलनास फक्त ४ पै पडती यावी लागेल ह्यामुळे पेट्रोलवाल्याचे सालिना ३ लक्ष रु. वाचणार आहेत

टेम्स नदीखालून नवीन बोगदा

टेम्स नदीपार जाण्यास सध्याचा ब्लॅकवेल बोगदा पुरेसा पडत नाही ह्यासाठी नवीन एक बोगदा करण्याची योजना लंडन काउन्सिलने मंजूर केली आहे. हा नवीन बोगदा ब्लॅकवेल कालव्यापासून ८०० फूट अंतरावर खणण्यात येईल बोगद्यातील रस्ता २० फूट रुंद ठेवला जाईल. बोगद्याचे काम पुरे झाले, म्हणजे दोनही बोगद्यातून एकामार्गी वहातुकच चालू ठेवण्यात येईल, म्हणजे उत्तरेकडे जाणारी वहाने जुन्या बोगद्यातून जातील व दक्षिणेकडे येणारी वहाने नव्या बोगद्याचा अवलंब करतील सबंध योजनेस एकूण सुमारे ४ कोटि रु. खर्च-येईल.

रेडिओहटच्या हंबईचे महत्त्व

हिंदुस्थानात एकूण सुमारे ५० हजार रेडिओ लायसनदार आहेत, त्यापैकी ३२ हजार मुंबई इलाख्यात आहेत एकट्या मुंबई शहरात १५ हजार लोकांचेजवळ रेडिओ आहेत.

जुन्या वर्तमानपत्राच्या रद्दीची आयात

१९३६-३७ साली ३० लक्ष रुपये किंमतीची ११ लक्ष हट्टेडवेट वजनाची रद्दी हिंदुस्थानात आली, त्यापैकी शेकडा ९९ इतकी रद्दी ग्रेटब्रिटनने पाठविलेली होती.

झेनिथ विमा क लि

झेनिथ आयुर्विमा कंपनीचे १९३६ अखेरचे चौथे मूल्यमापन पुरे झाले आहे. त्यात १,७०,९०० रु वाढावा दृष्टीपत्तीस आला त्यापैकी १,३४,८५४ रु विमदारास बोनस म्हणून देण्याचे ठरले व भागीदारास दरसाल ७.३% दराने डिव्हिडंड मिळावे ह्यासाठी चार वर्षांची तरतूद म्हणून १५,००० रु वाजूस ठेवण्यात आले कंपनीची सभा गेल्या आठवड्यात भरली होती, त्यावेळी वरील वाटणीस मंजुरी मिळाली.

सिनेमा थ्यास लायसेन्स लागणार

मुंबई कॉर्पोरेशनने आपल्या हद्दीमधील फिल्म स्टुडिओंवर प्रत्येकी सालिना १०० रु लायसेन्स फी बसविडी आहे.

रिझर्व बँकेची सभा

रिझर्व बँकेच्या सभासदांची साधारण सभा दिल्ली येथे फेब्रुवारी, १९३८ मध्ये भरणार आहे

साखर करार समितीवर हिंदी प्रतिनिधि

आंतरराष्ट्रीय साखर करारावर हिंदुस्थानातर्फे सही करण्यात आली आहे. साखर समितीवर हिंदुस्थानचे प्रतिनिधि म्हणून हाय कमिशनर, सर फिरोझखान नून, ह्याची नेमणूक आता जाहीर झाली आहे

सेंट्रल प्रॉविन्सेस रेल्वे कं, लि

वरील कंपनीस सप्टेंबर, १९३७ अखेरच्या वर्षी ४३ लक्ष रु नफा झाला भागीदारास ४३ टक्के दराने डिव्हिडंड वांटण्याचे ठरले.

बर्लिन सहस्रायु नगर होणार !

कालाच्या उदरांत कितीहि महत्त्वाकांक्षा गडप झाल्या असल्या तरी मानवी आशा दुर्दैम आहे "कालाय तस्मै नम" हा उद्गार मनुष्याच्या दर्पोक्तीचे वैयर्थ्य प्रकट करतो जर्मनीचे हुकूमशहा, हेर हिटलर, ह्यांनी बर्लिन शहर हजार वर्षे टिकावे ह्या बेताने त्याची पुनर्रचना करण्याचा चंग बांधला आहे युद्धशास्त्र-मंदिर ह्या नावाच्या इमारतीचा पाया घालण्याच्या समारंभाचे प्रसंगी गेल्या महिन्यात त्यांनी वरील आश्याच्या आपल्या हेतूची घोषणा केली नवीन मंदिर जर्मन लोकांची संस्कृति, ज्ञान व शक्ति ह्यांचे स्मारक होणार असल्याचे त्यांनी सांगितले

अमेरिकेंत तीस-चाळीस लक्ष नवीन घरे बांधणार !

आर्थिक मंदीचे निवारण व्हावे आणि बेकार लोकास काम मिळावे म्हणून नवीन रहात्या घरांच्या बांधणीची योजना हाती घेण्यात यावी अशी शिफारस प्रेसिडेंट रूझवेल्ट ह्यांनी अमेरिकन कायदे मंडळास केली आहे त्या विषयीच्या कायद्याचा मसुदा प्रथम विधिमंडळाने मंजूर केला आहे.

शिमशा येथील वीजगृह

म्हैसूर संस्थानातील शिमशा नदीवरील नव्या वीजगृहाच्या पायाचा दगड बसविण्याचा समारंभ म्हैसूरच्या महाराजाचे हस्ते गेल्या आठवड्यात पार पडला संस्थानात विजेचा प्रसार फार मोठ्या प्रमाणावर झाला असून सध्याचा पुरवठा अपुरा पडू लागला आहे शिमशा वीजगृहाच्या बांधणीचे काम सुमारे १३ वर्षे चालेल व ३ हजार कामगारास तेथे काम मिळेल म्हैसूर सरकारास शिमशा विद्युत्गृहाच्या योजनेपासून दरसाल निवळ २० लक्ष रु किरायात होईल.

सिंधमधील कपाशीच्या पिकात वाढ

सिंधमधील सकाचे घरण पुरे होण्यापूर्वी फक्त ३ लक्ष एकर जमिनीत त्या प्रांतात कपास पेरण्यात येत असे आता कपाशी-साली ९ लक्ष एकर आहेत

ज्यू नट-नटोंची हकालपट्टी

१९३३ साली हुकूमशहा हिटलर हा जर्मनीचा सत्ताधारी झाला, तेव्हापासून आतापर्यंत रगभूमीवर व सिनेमात काम करणाऱ्या व वृत्तपत्राचे व्यवसायांत असणाऱ्या तीन लक्ष ज्यू लोकांची हकालपट्टी करण्यांत आली आहे जर्मन नट-नटोंना वृद्धापकाळी पेन्शन मिळावे, अशी व्यवस्था जर्मन सरकार आता करणार आहे.

अनुक्रमणिका

पृष्ठ	पृष्ठ
१ विविध माहिती ६२४	५ डॉन ऑफ इंडिया विमा क लि ६२९
२ हिंदी साखरेच्या धंद्याचें संघटन ६२५	६ सद्याद्रि विमा क. लि ६२९
३ हिंदी शेतकऱ्यांचें ऋण-विमोचन ६२६	७ परस्थ प्रवासी आकर्षण्याचा धंदा ६२९
४ स्फुटविचार:- ६२७	८ हिंदी रेल्वेजचा कार्यक्रम ६३०
अकलूज येथें सहकारी पेढ्याची सभा-फलटण श्री लक्ष्मी सें को बँक-रोजचा व्यवहार आणि शिक्षण ह्यामध्ये सिंड-हिंदी कापडाचा परदेशां-मध्ये सप-बृहन्महाराष्ट्र शुगर सिंडिकेट लि - सातारा स्वदेशी कमर्शियल क. लि	९ कराची आकारणी चुक-विणारांची नाकेबंदी ६३०
	१० धनको व ऋणको देश ६३१
	११ निवडक बाजारभाव ६३२
	१२ हिंदी चहाचा धंदा ६३२
	१३ स्वल्पविरामाचें महत्त्व ६३२
	१४ बृहन्महाराष्ट्र शुगर सिंडिकेट लि ६३३
	१५ हिंदी आयात मालाची वर्गवारी ६३३

अर्थ

बुधवार, ता २९ डिसेंबर, १९३७

हिंदी साखरेच्या धंद्याचें संघटन

महाराष्ट्रीय कारखान्यांस अनुकूल संधि

हिंदी साखरेच्या धंद्यास हिंदुस्थान सरकारने १९३२ साली संरक्षण दिलें, तेव्हापासून साखरेच्या कारखान्याची सरूया एकसारखी वाढत आली असून, हिंदी साखरेने आता विदेशी साखरेचें उच्चाटन केलें आहे. १९३१-३२ मध्ये सबंध हिंदुस्थानात मिळून फक्त ३२ साखर कारखाने होते, १९३७-३८ मध्ये त्यांची संख्या दीडशेवर गेली आहे! ह्यापैकी एकट्या संयुक्तप्रातात ७२ व बिहारमध्ये २६ कारखाने एकत्रित झाले आहेत. ह्या प्रातातील उंसाची लागवडहि त्या मानानें वाढली आहे साखरेच्या धंद्याची प्रगति उत्तर हिंदुस्थानात अत्यंत शीघ्र गतीने झाली असून, तेथें कारखानदार, कामकरी, शेतकरी व व्यापारी ह्यांच्या हितसंबंधाचा मेळ नीट बसलेला नाही. साखरेच्या धंद्यास संरक्षण देताना शेतकऱ्याच्या हिताचें रक्षण होईल, अशी खबरदारी टारिफ बोर्डांन आपल्या रिपोर्टांत घेतली होती शेतीप्रधान हिंदुस्थानातील पिकात उंसाचें महत्त्व व त्या पिकाच्या उत्पादनास किफायतशीर भाव येऊन गिन्हाइक मिळण्याची आवश्यकता ह्यावर टारिफ बोर्डांन भर दिला होता बोर्डाच्या अपेक्षेपेक्षा दुप्पट साखरेचें उत्पादन आता होऊं लागलें असून ऊंस पेरणाऱ्या शेतकऱ्यांचें साखरेच्या कारखान्यावरील अवलंबनहि वाढलें आहे १९३५-३६ साली सर्व कारखान्यानीं मिळून ८३ कोटी रुपये किंमतीचा ऊंस गाळला व सुमारे ३३ कोटी लोकांत ती रकम कमी-अधिक प्रमाणात विभागली गेली, ह्यावरून ऊंस लावणारे शेतकरी व साखर करणारे कारखानदार ह्यांचे संबंध कसे निगडित झालेले आहेत, ह्याची कल्पना येईल. महाराष्ट्रातील कारखान्यांची वाढ घिमेपणानें झाल्याने आणि येथील उंसाच्या लागवडीची परिस्थिति भिन्न असल्यामुळे इकडे उत्तर हिंदुस्थानातल्या सारख्या अडचणी उपस्थित झालेल्या नाहीत.

शेतकरी वर्गात सहकार्याचा अभाव असल्याकारणानें व प्रत्येकाची जमीन व तीत पिकणारा ऊंस मर्यादित असल्याने, कारखानदारास अन्याय्य फायद्याची संधी सापडते व शेतकऱ्याच्या असाहयतेचा ते फायदा घेतात, ही फार तीव्र स्वरूपाची तक्रार उत्तर हिंदुस्थानात आहे आपला ऊंस दुसरीकडे कोठेहि सपविण्याचें शेतकऱ्याजवळ साधन नसल्यामुळे मिळेल त्या किमतीवर त्यास संतुष्ट रहाण्याची पाळी येते. त्यास आपल्या उंसाबद्दल योग्य मोबदला मिळावा, अशी व्यवस्था १९३४ च्या शुगरकेन ॲक्टानें केली आहे. कोणत्याहि प्रांतिक सरकारने आपल्या अधिकारातील विवक्षित टापू नियंत्रित क्षेत्र म्हणून जाहीर करून, त्या टापूतील ऊंस कारखान्यात गाळण्यासाठी विकत घेण्याची किमान किंमत निश्चित करण्याचा अधिकार स्वतःकडे घ्यावा, अशी ह्या कायद्यात तरतूद आहे ह्याबाबत जरूर ते नियम करण्याचा अधिकारहि प्रांतिक सरकारास ह्या कायद्याने दिला आहे संयुक्त प्रांत व बिहार ह्या प्रातांनी वरील कायद्यास अनुसरून उंसाच्या किंमतीचें नियंत्रण करणारे नियम जाहीर केले. ह्या दोन प्रांतात कारखान्यानीं उंसास द्यावयाच्या किमान किमती प्रत्येक पध्दतानें जाहीर केल्या जातात. ह्या किमती साखरेच्या बाजारभावावर अवलंबून रहातात. दरसाल परिषदा भरवून घोरणाचे प्रश्नहि सोडविण्यांत येतात

गेल्या वर्षी साखरेस भाव चांगला आला नाही, परंतु त्या मानानें उंसाची किमान किंमत फार भारी ठरवण्यात आली, अशी तक्रार कारखानदारांनीं करण्यास प्रारंभ केला व तेव्हापासून ह्या प्रश्नास विशेषच महत्त्व प्राप्त झालें. संयुक्तप्रांत व बिहार ह्या प्राताच्या सरकारांनी ह्या विषयात लक्ष घातलें व साखरेच्या धंद्याची घडी नीट बसावी, ह्याकरिता कसून यत्न केले. साखरेच्या उठावाकरितां सघटित प्रयत्न करण्यासाठी मध्यतरी इंडियन शुगर सिंडिकेटची स्थापना झाली. ह्या सिंडिकेटने आपल्या सभासद-कारखान्यांकडून साखर विकत घ्यावी व ती किफायतशीर भावानें विकावी, अशी तिची योजना आहे ९५ कारखाने सिंडिकेटला मिळाले आहेत साखरेस योग्य किंमत येण्यात कारखानदार, शेतकरी व व्यापारी ह्या सर्वांचेंच हित आहे साखरेचा खप कमी होणार नाही इतकी ती महाग असून नये व तिच्या बाजारभावानें आकर्षून नवीन कारखाने निघूं नयेत, अशा बेतानें साखरेची किंमत स्थिर राखण्याचें सिंडिकेटचें धोरण आहे

बिहारमधील साखरेच्या कारखान्यांवरील नियंत्रण जास्त दृढ करणारा एक कायदा बिहार कायदेमंडळानें पास केला आहे व संयुक्त प्रातातहि त्याच प्रकारचा कायदा लवकरच केला जाण्याचा संभव आहे. बिहार सरकारने शुगर सिंडिकेटला मान्यता दिली असून तिच्या मार्फतच आपल्या नियंत्रणाची योजना तें पार पाडणार आहे. कलकत्ता येथें ता ३० डिसेंबर रोजी सिंडिकेटची साधारण सभा बोलावण्यात आली असून सर्व कारखानदारास त्यात भाग घेण्यासाठी निमंत्रण देण्यात आलें आहे सिंडिकेटने प्रांतिक सरकाराशी चर्चा करतेवेळीं कारखानदारांच्या हिताचें रक्षण नीट केलें नाही, असें कित्येक कारखानदाराचें म्हणणें आहे, त्यातील फोडपणा सिंडिकेटने आता उघड करून दाखविला आहे साखरेच्या किंमती भरमसाट वाढवून तिचा खप मर्यादित करण्याचें धोरण सिंडिकेटला मान्य नाही, हें तिने जाहीर केलें आहे लखनौ येथील सिंडिकेटच्या सभेस गैरहजर राहून आतां

भागाहून ओरड करण्यांत हशील नाही, असेंहि तिने प्रसिद्ध केलेल्या पत्रकात स्पष्ट म्हटले आहे सिडिकेटच्या ९५ सभासदांपैकी ५५ सभासदास हें धोरण मान्य नाही व त्यांनीं राजीनामा देण्याचें ठराविलें आहे, असें जाहीर झालें होतें, तथापि, सिडिकेटच्या सभा सदांसच फक्त लायसेन्स देण्याचें बिहार सरकारनें निश्चित केले असल्यानें सिडिकेटला बळकटी येईल हें उघड आहे.

सुदैवानें, महाराष्ट्रात कारखानदार विरुद्ध शेतकरी असा लढा नाही दक्षिण हिंदुस्थानातील कारखान्यांचा ऊस बहुतांशी स्वतःच्या मालकीचा असल्यानें त्याची किंमत ठरवून देण्याचा श्रमच उपस्थित होत नाही इतर काहीं गोष्टी पूर्ण अनुकूल नसल्या तरी ह्या परिस्थितीचें एक प्रकारचें संरक्षण महाराष्ट्रीय कारखान्यांस मिळत आहे, त्याचा फायदा लोकांनीं करून घेतला पाहिजे. बिहार व संयुक्तप्रांत येथील कारखानदारास ह्याचें वैषम्य वाटेल पण त्या कारखानदारांनीं स्वतःस विशेष अनुकूल असलेल्या परिस्थितीचा भरपूर फायदा घेतला असून घंघाचा विस्तार वाटेल तेवढा केला आहे मुंबई सरकारनें वेळींच जागरूक राहून आपल्या प्रांतातल्या ह्या धंद्याचे सर्वधनास हातभार लावणें जरूर आहे

हिंदी शेतकऱ्यांचें ऋणविमोचन

[वरील प्रश्नाविषयी "इंडियन कोऑपरेटिव्ह रिव्यू" च्या ताज्या अकात अधिकारी लेखकांनीं दिलेली माहिती प्रसिद्ध झाली आहे, तिचा आधार ह्या लेखास घेतला आहे मध्य प्रांतातील ऋणविमोचनावर डॉ. पी. जे. ट्युमस ह्यांनीं लेख लिहिला असून पञ्जाबमधील लवाद बोर्डाची माहिती खान महमंद चशीर अहमदखान यांनीं दिलेली आहे.]

हिंदी शेतकऱ्यांचा कर्जबाजारीपणा अनेक वर्षे चालत आला आहे. आर्थिक मंदीनें त्याचें स्वरूप विशेष तीव्र आणि दुःसह केले आणि कर्जनिवारणाची योजना तात्काळ हातीं घेतल्या-चांचून गत्यंतरे नाही, हें प्रांतिक सरकारांस स्पष्ट दिसू लागले. १९३० सालापासून ह्या प्रश्नाच्या चर्चेस अधिक चालना मिळाली. काहीं प्रांतांनीं कर्जनिवारक योजना आखल्या व जमीन गहाणाच्या बँकाहि स्थापल्या तथापि, प्रांतिक स्वायत्ततेस प्रारंभ होऊन काँग्रेसनें अधिकारस्वीकार केल्यानंतर शेतकऱ्यांचे कर्जांचे ओझे हलकें करण्यासबंधाच्या सूचनास विलक्षण जोर आला. कर्जवसुलीची अजिबात तहकुबी, सावकाराच्या व्यवहाराचें नियंत्रण, कर्जाचा भार लवादामार्फत चौकशी होऊन कमी करण्याची व्यवस्था, इत्यादि योजना त्यासंबंधात महत्त्वाच्या आहेत मुंबई सरकार ह्या बाबतींत एक बिल तयार करून कायदेमंडळास लवकरच सादर करील, अशी अपेक्षा आहे शेतकऱ्यांच्या कर्जनिवारणाचे कामीं इतर प्रांतांनीं काय प्रयत्न केले आहेत व त्यास यश कितपत आलें आहे, ह्याचा तुलनात्मक विचार केला, म्हणजे आपल्या प्रांतास योग्य असें धोरण आसण्यास सहाय होईल, ह्या दृष्टीनें हिंदुस्थानात इतरत्र प्रचलित असलेल्या कर्जनिवारणाच्या प्रयत्नाचा परामर्श घेणें घेण्याचें योजिलें आहे

मध्यप्रांत

१९३० सालानंतरच्या आर्थिक मंदीतून वाट काढण्यांत मध्य-प्रांतानें आघाडी मारली असें म्हणण्यास हरकत नाही इतर प्रांतांनीं त्या योजनेचेंच बव्हंशी अनुकरण केले आहे ह्या दृष्टीनें, मध्यप्रांतानें केलेल्या उपक्रमाचें महत्त्व आहे तेथील जमिनी

मुख्यतः मालगुजारी पद्धतीखाली आहेत व त्यापैकी बहुतेक जमिनीची लागवड कुळामार्फत केली जाते ह्या कुळास ते करित असलेल्या जमिनीवर कर्ज मिळणें अशक्यप्राय होतें ह्यामुळे व्याजाचा दरहि चढतो. वहादमध्ये रयतवारी पद्धत अमलात आहे व तेथें मात्र कर्जास तारणे देता येतें.

कर्जाची तडजोड करणारी बोर्डे मध्य प्रांतात स्थापन करणारा कायदा १ एप्रिल, १९३३ रोजी अंमलात आला १९३७ च्या प्रारंभी अशीं ४३ बोर्डे अस्तित्वांत होती. प्रत्येक बोर्डाचा अध्यक्ष सरकारी अधिकारी असून सभासद बिनसरकारी, बिनवित्तन काम करणारे असतात. कर्जाची तडजोड व्हावी, असा बोर्डाकडे अर्ज सावकार अगर ऋणको शेतकरी ह्यापैकी कोणासहि करता येतो. अर्जदाराचें म्हणणें ऐकून घेतल्यानंतर, तडजोड होण्याजोगी आहे असें बोर्डास वाटल्यास सर्व धनकोकडून ऋणकोच्या कर्जाबाबत हिशेब मागविण्यात येतो एकूण कर्जापैकी ४० टक्क्यांपेक्षा ज्यास्त येणें असलेल्या धनकोनी तडजोड मान्य केली, म्हणजे करार कायम करण्यात येऊन रजिस्ट्रेशन अॅक्टाखाली नोंदण्यात येतो तडजोडीचे वेळीं वकिलास लवादमंडळापुढें उभें रहातां येत नाही. तडजोडीनें मान्य केलेले हप्ते ऋणकोनें वक्तशीर भरले नाहीत, तर त्याची वसुली साऱ्याप्रमाणे धनकोस करवता येते तडजोड बोर्डापुढें चौकशी चालू असेपर्यंत दिवाणी कोर्टातील दावे तहकूब रहातात सहकारी सोसायट्यांनीं आपल्या सभासदांस दिलेल्या कर्जासहि तडजोड बोर्डाचा कायदा लागू आहे कुळांनीं मालगुजारास बांध्याचा खडहि बोर्डाच्या कार्यक्षेत्रांतून वगळण्यात आलेला नाही; त्याबाबत परिस्थित्यनुरूप खबरदारी घेण्यात आलेली आहे.

जून, १९३७ अखेर सर्व बोर्डांनीं मिळून ५ कोटी, ६३ लक्ष रु कर्जाची चौकशी करून तें २ कोटी, ९३ लक्षावर तोडलें, म्हणजे शेकडा ४८ इतकी सूट शेतकऱ्यांत मिळाली भरभकाम तारणावर कर्ज दिलेले असल्यास सावकार तडजोड करण्यास राजी नसतो, असा अनुभव आहे लहान कर्जाचे हप्ते ठरवून देता येतात, परंतु मोठे कर्ज एका रकमेनें फिटणार नसल्यास सावकार तडजोडीस तयार होत नाही मोठ्या कर्जाचे परतफेडीसाठी काहीं जमीन सोडून देणेंच शेतकऱ्यांच्या अंतिम हिताचें ठरतें, असें आढळून येतें काहीं प्रसंगीं शेतकऱ्यास दिवाळखोर म्हणून जाहीर करणें हा एकच त्याच्या मुक्ततेचा मार्ग उरतो, परंतु तसें करण्यास सध्याचे कायद्यात तटबुद्धी नाही कर्जाच्या वसुलीबाबत सावकारास पूर्ण सुरक्षितपणा वाटल्यास तो सूट देण्यास तयार होईल. जमीन गहाणाच्या बँकेनें, तडजोडीनें मान्य केलेले कर्ज सावकारास देऊन टाकावें व शेतकऱ्याकडून स्वतः हप्त्या-हप्त्यानें वसुली करावी, अशी व्यवस्था करता येण्याजोगी आहे. कर्जाची तडजोड ही कर्जनिवारणाचे मार्गातील पहिली पायरी आहे, परतफेड कशी होईल हा प्रश्न ज्यास्त महत्त्वाचा आहे कर्जावरील व्याजाचे दर नियंत्रित करणारा, सावकारास हिशेब व्यवस्थित ठेवण्यास लावणारा, व्याजाचा दर उतराविण्यास लावणारा, ऋणकोस होणारा जाच कमी करणारा, असे दुसरेहि कित्येक कायदे मध्यप्रांत सरकारनें केलेले आहेत.

(अपूर्ण)

स्फुट विचार

अकलूज येथे सहकारी पेढ्यांची सभा

प्राक्तिक सहकारी बँकेची माळशिरस तालुक्यात अकलूज येथे शाखा आहे तिच्या क्षेत्रातल्या सहकारी संस्थांची वार्षिक सभा गेल्या बुधवारी पो. काळे ह्याच्या अध्यक्षतेखाली भरली होती त्या प्रसंगी अहवाल, ताळेवद व अंदाजपत्रक ह्यांस मजुरी देणे इत्यादि मामुली कामे झाली. त्यानंतर सभासदांनी सुचवलेल्या अनेक महत्त्वाच्या ठरावांची चर्चा झाली. अकलूज शाखेच्या क्षेत्रातल्या पतपेढ्यांची बँकिंग युनियन व नववण्याविषयीची सूचना पुढे माढण्यात आली असना ह्या योजनेस प्राक्तिक बँकेची कोणतीच हरकत नाही, इतकेंच नव्हे तर पेढ्यांनी स्वतःचा कारभार आपल्या हाती घेतल्यास तिला आनंदच होईल असे आश्वासन देण्यात आले. बँकेने चालविलेले अकलूज येथील दुकान तालुक्यांत अलीकडे काढण्यात आलेल्या विक्री-संस्थेच्या स्वाधीन करण्यात यावे ह्या आश्याचाहि ठराव पुढे माढण्यात आला. ह्या कामी जरूर असलेली सिद्धता झाल्यास याचा विचार बँक सहानुभूतीने करील असे सांगण्यात आले शेतकऱ्यास भासणाऱ्या कित्येक अडचणींचा सभेत विचार झाला आणि त्यासंबंधात योग्य ते ठराव करण्यात आले शेतकी खात्याचे स्थानिक अधिकारी, श्री पाटील, ह्यांनी सध्यांच्या मंदीच्या काळातहि शेतकऱ्यांनी कोणत्या सुधारणा करून आपले उत्पन्न वाढवावे ह्याविषयी उपयुक्त माहिती दिली जमिनीस ताली व बांध घालणे, चागले बी वापरणे इत्यादि सुधारणा करणे आणि सहकारी पद्धतीने आपल्या व्यवहाराची सघटना करणे ह्या गोष्टींचा शेतकरी वर्गाच्या हिताच्या दृष्टीने किती निकट संबध आहे, हे अध्यक्ष, प्रो. काळे, ह्यांनी नीट समजावून सांगितले परस्पर सहायाच्या तत्त्वांने वागल्यास लोकास किती तरी फायदा करून घेता येतो, ह्याची उदाहरणे त्यांनी दिली आणि शेती व सहकार संबंधी आणि इतर सरकारी खात्यांनी शेतकऱ्यांच्या जीवनाचे प्रश्न सहकार्याने सोडवण्याचे महत्त्व किती आहे ह्याचे विवेचन केले शेतकऱ्यांच्या सहकारी संस्था स्वावलंबन व सघटन ह्याच्या जोरावर स्वतःची कार्ये जबाबदारीच्या भावेने करण्यास पुढे येणे अगत्याचे असून अशा प्रगतीस प्राक्तिक बँक मनःपूर्वक सहाय करील असे आश्वासन त्यांनी दिले.

फलटण श्री लक्ष्मी सेंट्रल कोऑपरेटिव्ह बँक

प्राक्तिक सहकारी बँकेचे डायरेक्टर आणि महाराष्ट्रीय अर्थ विषयक संस्थाचे हितचिंतक ह्या नात्याने फलटण येथील श्री लक्ष्मी सेंट्रल कोऑपरेटिव्ह बँकेस प्रो. काळे ह्यांनी गेल्या आठ-वड्यात अकलूजहून परत येताना भेट दिली चेअरमन, डायरेक्टर व व्यवस्थापक ह्यांनी त्यांस बँकेच्या घटनेची व कार्याची माहिती सांगितली बँकेची परिस्थिति आणि कामकाज ह्या संबंधाने विचार-विनिमय होऊन प्रो. काळे ह्यांनी फलटणचे राजेसाहेब व अधिकारी ह्यांनी बँकेच्या प्रगतीविषयी आस्था दाखविली आहे तीबद्दल त्याचे अभिनंदन केले आणि सुधारणेच्या बाबतीत कित्येक सूचनाहि केल्या. प्रॉव्हिन्शियल बँकेने फलटण बँकेस स्थापनेचे वेळी व पुढे कित्येक वर्षे सहाय केले, त्याबद्दल व्यवस्थापकांनी कृतज्ञता प्रकट केली, तिला उद्देशून, प्राक्तिक बँक, जरूर पडेल तेव्हा लागेल ती मदत देण्यात आनंद

मानील असे प्रो. काळे ह्यांनी आश्वासन दिले फलटण बँकेचे भागाचे रोख भरलेले भाडवळ सुमारे साठ हजार रुपये असून एकूण खेळते भाडवळ साडेपाच लक्ष रुपयांचे वर आहे संस्थानातील एकंदर खेड्यापैकी निम्याचे वर गावात सहकारी पत-पेढ्या स्थापन झाल्या आहेत ही समाधानाची गोष्ट आहे. अलीकडील आर्थिक मंदीची झळ इतर ठिकाणाप्रमाणे येथील सहकारी संस्थासहि लागली असल्यास त्यात आश्चर्य नाही ही परिस्थिति सुधारण्याचा प्रयत्न दरवारच्या सहायाने बँकेने चालवला असून त्या संबंधात प्रो. काळे यांनी काही सूचना केल्या सध्याप्रमाणे विधायक कार्यक्रमाचे धोरण चालू राहिल्यास बँकेच्या कार्याचा विस्तार समाधानकारक रीतीने होईल ह्यात शका नाही खेडेगावाच्या सुधारणेच्या बाबतीत फलटणच्या राजेसाहेबांचे प्रो. काळे ह्यांच्याशी बोलणे झाले त्यावरून श्रीमंत नानासाहेब ह्यास आमोद्धाराविषयी वाटणारी कळकळ स्पष्ट व्यक्त झाली संस्थानचे दिवाण, रा. सा. गोडबोले आणि इतर अधिकारी ह्यांचे बँकेच्या कामात लक्ष असून त्यांचे धोरण प्रगतिपर असल्याचे दिसून आले बँकेचे आणि एकंदर आर्थिक सुधारणेचे विधायक कार्य फलटण संस्थानात नेटाने व व्यावहारिक पद्धतीने चालू राहील अशी आम्हांस आशा आहे

रोजचा व्यवहार आणि शिक्षण ह्यांमध्ये खिंड

इतर देशातल्या परिस्थितीचा अनुभव असलेल्या तज्ञांचे हिंदी शिक्षणपद्धतीविषयी काय मत आहे हे समजणे प्रगतीच्या दृष्टीने अत्यंत उपयुक्त आहे न्यू एज्युकेशन फेलोशिपचे आंतरराष्ट्रीय शिष्टमंडळ हिंदुस्थानात आले असून येथील शिक्षणव्यवस्थेशी ते परिचय करून घेत आहे निरीक्षणाचा त्याच्या मनावर काय परिणाम झाला हे जाणण्याकरिता शिष्टमंडळाचे प्रमुख, डॉ. झेलि-ऑकस, ह्यास पृच्छा केली असता त्यांनी सांगितले की, प्रगतिपर व व्यवस्थित शिक्षणपद्धतीचे काही नमुने पहावयास सापडले तरी एकंदरीने विचार करता असे म्हटले पाहिजे की काही पाश्चात्य देशातल्या प्रमाणे हिंदी शिक्षणपद्धति सद्दोष आहे. रोजचा व्यवहार व शिक्षण ह्यांचेमध्ये भली मोठी खिंड आहे आणि तरुण पिढीस दिलेले शिक्षण तांत्रिक प्रकारचे आहे. देशांत पुरेशा शाळा नाहीत आणि प्राथमिक व वरचे शिक्षक ह्यांच्या दर्जात फार अंतर आहे असा त्याचा अभिप्राय आहे हिंदी शिक्षणपद्धति तरुण पिढीस आयुष्यात उपयोगी पडेल ह्या रीतीचे वळण लावीत नाही आणि शिक्षणाचा मन, बुद्धि व शरीर ह्यांचेवर हितकारक परिणाम होत नाही ह्याची जाणीव आता हिंदुस्थानात दृढ होत आहे आणि ह्या संबंधात परराष्ट्रीय तज्ञांप्रमाणेच विचारी हिंदी लोकांचे मत बनत चालले आहे, ही आनंदाची गोष्ट आहे या मताची प्रचीति शिक्षणपद्धतीच्या प्रत्यक्ष सुधारणेत येणे ही महत्त्वाची गोष्ट आता घडून येणे अगत्याचे आहे. प्राक्तिक सरकारांचे लक्ष ह्या विषयाकडे लागले आहे ह्यामुळे प्रगतीविषयीची आशा दृढ होण्यास अवसर मिळत आहे.

हिंदी कापडाचा परदेशांमध्ये खप

हिंदुस्थानातील कापसाच्या कापड-गिरण्यांचे उत्पादन व खप अलीकडे वाढला आहे. असे असूनहि जपानी कापडाने हिंदी बाजारावर आक्रमण केले आहे, ते कायम आहे जपान आपले कापड हिंदु-

स्थानाप्रमाणें आशिया व आफ्रिका ह्या संघातील इतर देशांतहि खपवीत आहे. हिंदी गिरणीवाल्यास ह्या क्षेत्रात प्रवेश का करता येऊं नये आणि तेथें जपानलाच आपलें बस्तान कां बसवता यावें हा प्रश्न विचार करण्यासारखा आहे जपानचें लक्ष सध्या चीनशी युद्ध करण्याकडे लागलें असल्याकारणानें त्या राष्ट्राचा परराष्ट्रीय व्यापार मंदारला आहे आणि जपानी कापडाची जागा व्यापणें हिंदी गिरणीवाल्यांस शक्य होत आहे असें दिसतें. गेल्या सप्टेंबरमध्ये पुण्या झालेल्या सहामाहीत ८ कोटी चौरस वार हिंदी कापड परदेशात गेलें (ह्या आकड्यात ब्रह्मदेशचा अंतर्भाव केलेला नाही) पूर्वीच्या वर्षाच्या तत्सम सहामाहीच्या भानानें ही निर्गत दुप्पट आहे आणि १९३५ च्या बारा महिन्यांपेक्षाहि ती अधिक आहे हिंदी कापडाची निर्गत वाढली ह्यास कारण येथील गिरण्यांच्या खर्चात झालेली बचत होय असें सामण्यात येत आहे सध्याची अनुकूल परिस्थिति टिकेल किंवा नाही ह्याविषयी मात्र संशय व्यक्त करण्यात येत आहे कामकरी लोकांच्या पगारवाढीसंबंधांतल्या मामण्याची चौकशी सध्या चालू आहे तिच्यावरून हिंदी गिरण्यांस जपानची वगैरे स्पर्धा सहन करता येणार नाही असा मॅनेस्टर गार्डियन कमर्शलच्या बातमीदाराचा अंदाज आहे

सातारा स्वदेशी कमर्शियल कं. लि.

वरील मंडळीचा ३० जून, १९३७ अखेरचा ३१ वा वार्षिक अहवाल आमचेकडे आला आहे मंडळीचें भरणें झालेलें भांडवल २५ हजार रु. असून २७ हजाराचे फंड वेगळे काढलेले आहेत मंडळीकडे १५३ लक्ष रुपयांच्या ठेवी आहेत. लोकांकडून येणें कर्ज ५ लक्ष, ५ हजार रु आहे मंडळीनें पोर्ट ट्रस्ट बॉर्डर्स, सरकारी रोखे, कॅश सर्टिफिकेटें, प्रेफरन्स व इतर भाग, इत्यादींत १० लक्ष रु. गुंतविले आहेत वर्ष अखेर, मागील सालचा शिलक नफा धरून, मंडळीस एकूण नफा ३,५४२ रु झाला, त्यातून साधारण भागीदारांस करमाफ ८ टक्के व अग्रहकांचे भागीदारांस ६ व ५ टक्के प्रमाणें १,८५१ रु डिबिडंड वाटण्याचें ठरलें रिझर्व फंडाकडे १ हजार रु वर्ग करण्यात आले व ६९१ रु पुढील वर्षीत ओढण्यात आले मंडळीच्या एकूण येण्यापैकी सश्रुयित येणें फक्त ४,८७७ रुपयेच आहे ह्यावरून मंडळीचा तारणावर कर्ज देण्याचा व्यवहार सुरक्षित पायावर असल्याचें दिसून येतें मंडळीचा कारभार काटकसरीनें चाललेला आहे

वृहन्महाराष्ट्र शुगर सिंडिकेट

ह्या मंडळीच्या भागीदारांची सर्वसाधारण सभा श्री आण्णासाहेब वर्तक यांच्या अध्यक्षतेखाली गेल्या रविवारी भरली होती तीमध्ये गेल्या नोव्हेंबर अखेरच्या व्यवहाराबाबतचा वृत्तांत आणि हिशेब मजूर करण्यात आले मंडळीच्या नवीन कायद्यास अनुसरून एकवृत्तियाश डायरेक्टर निवृत्त व्हावे लागून त्याच्या निवडणुका पुन्हा व्हाव्या लागतात त्याप्रमाणें डायरेक्टराची निवड करण्यात आली पूर्वीचेच हिशेबतपासनीस पुन्हा निवडण्यात आले आणि त्यास बाबयाचा मेहनताना निश्चित करण्यात आला सिंडिकेटच्या कामाची सविस्तर माहिती प्रो. काळे ह्यानीं दिली व त्याचें एक एक पाऊल कसें पुढें टाकलें गेलें आहे हें सांगितलें कारखान्यास लागणारी यंत्रसामुग्री येत असून तिचा शेवटचा हप्ता फेब्रुवारी अखेर येऊन उतरल गेल्या आठ-दहा महिन्यांत सिंडिकेटची प्रगति झपाट्यानें होत आली असून तिच्या विषयीचा लोकांचा विश्वास दृढ होत आहे जनतेनें मंडळीस असाच पाठिंबा आपुलकीनें द्यावा अशी विनंति प्रो. काळे ह्यानीं केली आणि अध्यक्षचे आभार मानल्यानंतर सभेचें काम संपलें

औंध स्टेट सेंट्रल बँक लिमिटेड, औंध.

(स्थापना-८ आक्टोबर १९३२)

हेड ऑफिस-औंध (सातारा)

शाखा-आटपाडी, कुडल, गुणदाळ, विचूद स्टेशन व विधंची चालू ठेवीवर शेंकडा दीड टक्का व्याज दिलें जाणें सेव्हिंग्ज ठेवीवर चेक स्वीकारून शेंकडा अडीच टक्के व्याज दिलें जातें. आम्ही मुदतीच्या ठेवीही स्वीकारतो. व्याजाचे दराबद्दल चौकशी करावी

कर्ज-सोनें, चादी, माल, सरकारी कर्जरोखे वगैरेचे तारणावर कर्ज दिलें जातात

चेक, हुड्या, ड्राफ्ट वगैरे वसूल करून दिले जातात

शेअर खरेदीबद्दल व इतर माहितीबद्दल बँकेकडे चौकशी करावी.

B. R. Vatak

मॅनेजर

न्यू इंडिया अशुअरन्स कं. लि. मुंबई

(सर्व तऱ्हेचे विमा काम करणारी हिंदुस्थानातील सर्वात मोठी कंपनी)

आयुर्विमा उतरणारा मनुष्य मुख्यतः सालील तीन गोष्टींकडे लक्ष देतो.—

(१) कंपनीचें स्थैर्य

(२) उत्तम व्यवस्था

(३) पॉलिसीमधील अटी व बोनस वाटण्याची पात्रता

“न्यू इंडिया” ह्या तीनहि बाबतींत पूर्ण समाधान देईल

प्रॉप्येटरस मागवा अगर समक्ष भेटा आणि सात्री करून घ्या

श्री डी के जोगळेकर, बी ए,

ऑर्गनायझर ऑफ एजन्सीज,

टिळक रोड, पुणे (२)

नागपूर प्रीमियर को-ऑपरेटिव्ह हाउसिंग सोसायटी, लिमिटेड.

टिळक पुतळयाजवळ, नागपूर सिटी

	रुपये
अधिकृत भाडवल	१,००,०००
जमा असलेलें भाडवल	८५,८००
रिझर्व्ह फंड	४,८१२
इतर फंड	१,४०३
मुदतवद् ठेवी	१,९८,५८६
सेव्हिंग्ज बँक ठेवी	९,०८३
मॅमबराकडून येणें असलेलें कर्ज	२,७४,४३९
सरकारी रोखे व तत्समान रोख्यात	

गुंतविलेली एकूण रक्कम ४०,७७४

सोसायटी जास्त कमी मुदतीच्या ठेवी स्वीकारते ठेवीची रक्कम पूर्ण सुरक्षित शेअर्स वित्त मिळतात आतापर्यंत डिबिडंड पांच टक्क्याहून केव्हाही कमी दिलें गेलें नाही सोसायटी आपल्या मॅमबराना त्याच्या घराचे तारणावर कर्ज देते

सोसायटीसंबंधीच्या पूर्ण माहितीसाठी पत्र-व्यवहार करा अगर समक्ष भेटा

जॉइंट ऑनररी सेक्रेटरीज

डॉन ऑफ इंडिया विमा कं लि., पुणे

खुलासा

सन १९३१ ते ३४ अखेरपर्यंत कंपनीने प्रॉविडेंट सोसायटी कायद्यान्वये केलेल्या विमा कामाच्या हप्त्याच्या उत्पन्नावरील हिस्सा इतकी रकम आयुर्विमा कायद्याच्या ठेवीच्या कलमप्रमाणे कंट्रोल ऑफ करन्सीकडे भरणें जरूर होतें, असें गव्हर्नमेंट ऑफ इन्शुरन्स कंपनीचे चालकांस सन १९३५ सालीं कळविलें या बाबत हिंदुस्थान सरकार व कंपनी यामध्ये बराच पत्रव्यवहार झाला व शेवटीं मागील चार वर्षांच्या प्रॉविडेंट विमा उत्पन्नावरहि सन १९३२ च्या आयुर्विमा कायद्यानें इतकी आकारणी केली जाते असा अखेरचा अभिप्राय कॉमर्स डिपार्टमेंटनें दिला. त्याप्रमाणें रकम रु. ९,१४८ किंमतीचे सरकारी रोले हिशेबानें भरावी लागणाऱ्या रकमेत भरून टाकली आहे. वरील रकम वास्तविक कंपनीचे चालक मंडळाचे मताप्रमाणें प्रॉविडेंट ब्रिक्विनेसबद्दल भरावी लागत नाही या समजुतीनें सन १९३१ ते ३४ पर्यंत ती भरली गेली नाही व ती चुकार थकवाकी म्हणून हिंदुस्थान-सरकारनें त्याची मागणी केल्यावरून व नवीन होऊ चातलेल्या विमा कायद्याच्या याबाबत किमान अटी लक्षात घेतां जरूर ती सरकारी रोख्याच्या रूपानें ठेव रकम रिक्षव्ह वँकेकडे भरून पूर्ण परिपूर्ता करण्यात आली आहे. हा वस्तुस्थितीचा योग्य खुलासा विमेशाखांचे हितसंरक्षण दृष्ट्या कंपनीनें जाहीर केला आहे

सर प्रभाशंकर पट्टणी यांची सहाय्य विमा कंपनीस भेट

प्रगतीबद्दल प्रदर्शित केलेलें समाधान

भावनगर संस्थानचे माजी दिवाण व कौन्सिल ऑफ स्टेटचे सभासद नामदार सर प्रभाशंकर पट्टणी यांनीं शनिवार ता. १८/१२/३७ रोजी सायकाळीं सात वाजता सहाय्य विमा कंपनीस भेट दिली. सर प्रभाशंकर यांनीं व पाहुणेमंडळीपैकीं इतर अनेक गृहस्थानीं आस्थापूर्वक अनेक प्रकारचे प्रश्न विचारून कंपनीविषयीं माहिती करून घेतली कंपनीनें इतक्या अल्प काळातच केलेल्या स्पृहणीय प्रगतीबद्दल सर प्रभाशंकर पट्टणी व इतर पाहुणे मंडळी यांनीं पूर्ण समाधान व्यक्त करून, नवा विमा कायदा अस्तित्वात आल्यावर देखील कंपनी आपली प्रगति निर्विघ्नपणें अशीच चालवूं शकेल, इतकी उत्तम आर्थिक परिस्थिति इतक्या अल्प काळात प्राप्त करून घेतल्याबद्दल संचालकांचे व इतर कार्यकर्त्यांचे मनःपूर्वक अभिनंदन केलें

परस्थ प्रवासी आकर्षण्याचा धंदा

परराष्ट्रीय पाहुण्यास स्वतःच्या देशात येऊन प्रवास करण्यास प्रवृत्त करण्याचा प्राश्नात्य लोकामध्ये एक धंदाच होऊन बसला आहे परस्थानीं आपल्या देशातील सृष्टिसौंदर्याचा व संस्कृति-विशेषाचा आस्वाद घ्यावा हा सद्गुरु ध्याचा उद्देश नसतो. परकी पाहुणे आपल्या देशात येऊन पैसे खर्चतात त्याचा उपयोग व्यापार व उद्योगधंदे ह्याम होतो म्हणूनच त्यास हे प्रवासी प्रिय असतात. ग्रेट ब्रिटनमध्ये दर वर्षी पाच लक्ष प्रवासी वाहेरून येतात आणि चाळीस कोटी रुपये खर्च करतात. हा पैसा हॉटेलां, रेल्वेज, बसेस इत्यादींच्या शिर्षात जाऊन तेथून समाजात पेटते आणि अनेक लोकांस काम मिळते व मिळकत होते. परस्थान आकर्षून घेण्याची अधिक विस्तृत प्रमाणावर सटपट व्हावी असें इंग्लंडमध्ये सुचवण्यांत येत आहे.

जुन्या घराची दुरुस्ती काळजीपूर्वक करून दिली जाते. भेटा अगर लिहा.—

भाऊ गंगाधर साठे, कंत्राटदार

चिमण्या गणपति, सदाशिव ५१२, पुणे

"DAWN'S MENSORIUM" makes 6% addition to the monthly income of the family Prospectus sent free on application General Manager, "The Dawn of India Life Insurance Company Limited, POONA."

S. B. JOSHI & Co.

ENGINEERS & CONTRACTORS

41 A, Bruce Street, Bombay

716 Sadashiv Peth, Poona City

पायोनियर डाइंग हाऊस, पुणे,

रंगीत कापडाचे व चिटाचे व्यापारी

एरोप्राफ मिटिंग, सडीकाम, पक्क्या रंगाचे छापकामाचा व रंगविण्याचा कारखाना

भिकारदास मारुतीरोड, 'दातेवाडी' ६२५ सदाशिव पेठ

स्त्रियांचा आजार

म्हणजे मुख्यतः विटाळदोष आणि गर्भाशयांत विषाड होणे होय आमचे औषध आर्डोमिक्स (आर्तवदोषारि) एका निष्णात स्त्रीरोग-चिकित्सकाचे पाठावरून तयार केलेलें असून ५० वर्षांच्या अनुभवानें स्त्रियांच्या सर्व गुप्त रोगांवर अप्रतिम गुणदायक ठरलेलें आहे धुपणी, विटाळ नसणे, थोडा अथवा कष्टदायक होणे, ओटीपोटांत कडा मारणे, अकाली गर्भपान, ज्वर, कडकी, डोके दुखणे, शोचास साफ न होणे इत्यादि विटाळदोष नाहीसे करून गर्भाशय निरोगी करण्याचा हमसास गुण या आर्डोमिक्समध्ये असल्यामुळे वैद्य व डॉक्टर मोठ्या प्रमाणावर वापरीत आहेत गुणामध्ये याची बरोबरी बाजारांतील इतर औषधे करू शकत नाहीत किंमत, बाटलीस रु ३ ट १२ आणि निराळा एकदम तीन बाटल्या मागविणारास टपालसंचांसह ९ रु

हिंदुस्थान, ब्रह्मदेश, व सिलोनसाठी मुख्य विक्रेते.—

धी इंडो फॉरिन एजन्सीज (डिपार्टमेंट न ६)

२५५/७ पॅडसे चाळ, सदाशिव पेठ, पुणे शहर

हिंदी रेल्वेजचा १९३८-३९ च्या खर्चाचा कार्यक्रम

१९३१ सालानंतर चालू वर्षापर्यंत हिंदी रेल्वेजचा संसार तुटतच चालला होता व मध्यवर्ती सरकारास रेल्वेजकडून एका पैचीहि मदत मिळाली नाही शिलकी निर्धीतून कर्जाक रकमा उचलून रेल्वेजनी कशीवशी वेळ मारून नेली. मध्यवर्ती सरकारचें देणें व कर्जाक रकमाची परतेफेड ह्याकरिता ६२ कोटि रुपये लागले असते व त्याची तरतूद करणें रेल्वेजना कठीण मेले असतें ह्याकरिता ही रकम हिशेवातून अजिबात काढून ठाकून चालू वर्षापासून नवीनच सुरवात करावी, असें ठरलें ह्यामुलें रेल्वेजची मागील देण्याची जबाबदारी टळली व नव्या जोमानें ससार चालविण्यास त्यास मोकळीक मिळाली. सुदैवानें रेल्वेजचें उत्पन्न वाढत आहे १९३७-३८ च्या पहिल्या आठ महिन्यात गेल्या वर्षातील तत्सम मुदतीमधील उत्पन्नापेक्षा सुमारे ३३ कोटि रु उत्पन्न ज्यास्त झालें आहे रेल्वे फिर्नेन्स कमिटीने १९३८-३९ सालाकरिता ९३ कोटि रुपयाचा भाडवली खर्चाचा कार्यक्रम आसला आहे ह्यापैकी ४५ लक्ष रु नव्या रेल्वे रस्त्यांकरिता राखून ठेवण्यात येतील. बाधिणी व इजने ह्यासाठी ४ कोटींची तरतूद आहे

ग्लासगो येथील प्रचंड प्रदर्शन

ग्लासगो येथील प्रचंड साम्राज्य प्रदर्शनाचें उद्घाटन ता ३ मे रोजी करण्याचें राजेसाहेबानी कबूल केलें आहे सहा महिन्यात सुमारे १३ कोटि लोक प्रदर्शनास भेट देतील, अशी अपेक्षा आहे प्रदर्शनावर १ कोटि रु खर्च होतील.

UNEMPLOYMENT
NO MORE

अखिल हिंदुस्थानांत पहिल्या
प्रतीचें अत्यंत लोकप्रिय
झारापकर टेलरिंग
कॉलेज

आप्पा बळवत चौक, पुणे २
[माहितीपत्रक मागवा]

कराची आकारणी चुकविणारांची नाकेबंदी

नवीन कराची योजना अगर अस्तित्वात असलेल्या करात वाढ ही सरकारी गॅझेटात जाहीर झाल्यानंतर त्याचें कायद्यात रूपांतर होण्यास सहाजीकच काहीं काळ लागतो. ह्या मध्य-तरीच्या वेळाचा फायदा घेऊन अनेक लोक कर चुकविण्याचा यत्न करितात व त्यामुलें सरकारचें उत्पन्न बुडतें प्राक्तिक कायदे-मढळास कराचें बिल सादर केल्या दिवसापासूनच सदरहु बिलाची अमलबजावणी करण्यात यावी व अखेरच्या मजुरीची वाट पहा-ण्याचें कारण राहूं नये अशा प्रकारचा अधिकार सरकारास देणारें एक बिल मुंबई कायदेमढळाच्या येत्या बैठकीपुढें मंत्रिमढळ मांडणार आहेत. कर बसविणारें विठ नामजूर झाल्यास सरकारनें वसूल केलेली कराची रकम अर्थातच परत करण्यात येईल. कायदेशीर रीतीनें बसवलेला कर लोकांस कायदेशीर रीतीनें चुकवतां येतो, अशी उदाहरणें नेहमीं घडतात आणि करांबाब-तचा कायदा करताना तीं सरकारास हिशेबात घ्यावीं लागतात. ज्या व्यक्ती व जे वर्ग करांस पात्र समजण्यांत येतात, त्याचे-वरच त्या कराचा बोजा पडावा अशी तजवीज सरकारास करावी लागते. तसें ने झाल्यास सरकारचें अपेक्षित उत्पन्न बुडतें आणि भलत्याच लोकांस कराचें ओझे सहन करावें लागतें.

ब्रिटिश टाकसाळीत पाडण्यात आलेली नाणी

ब्रिटिश टाकसाळीत १९३६ सालीं एकूण ३३ कोटि, ४० लक्ष नाणीं पाडण्यात आलीं इतकीं नाणीं ह्या टाकसाळीत एका वर्षांत आजवर पाडण्यात आलेलीं नव्हतीं

एच एच दि छत्रपति महाराजा
ऑफ कोल्हापूर यांचे आश्रयाखालील
जाधव कॉलेज ऑफ
टेलरिंग अँड कटिंग

जानेवारीपासून नवीन वर्ग सुरू होणार. नावें नोदवा
नवीन माहितीपत्रक मागवा ४९७ बुधवार, पुणे

लक्षांत ठेवा] १९३७-३८ सालअखेर [लक्षांत ठेवा

कॉमनवेल्थचें तृतीय मूल्यमापन होणार

“जनतेच्या सहानुभूतीमुलेंच “कॉमनवेल्थ” ने सर्व विमा सस्थान अयस्थान मिळविलें आहे व त्याबद्दल आम्ही जनतेचे अत्यंत आभारी आहोंत”

श्री. आर. एन. अभ्यंकर, ची ए, एलएल. बी,

मॅनेजिंग एजटस्,

दि कॉमनवेल्थ अँड अरन्स कंपनी, लिमिटेड

११ बुधवार पेठ, पुणे नं. २.

महाराष्ट्रातील प्रत्येक ठिकाणी भरपूर कमिशनवर एजटस् नेमणें आहेत तरी विशेष माहिती-करिता हेडऑफिसकडे पत्रव्यवहार करा.

“अर्थ” ग्रन्थमाला

व्यापार, उद्योगधंदे, शेती, सह-कार, बँकिंग इत्यादि विषयांवरील सोपी व व्यावहारिक उपयुक्ततेची पुस्तके

१ बँका आणि त्यांचे व्यवहार

२ रिझर्व्ह बँक

३ व्यापारी उलाढाली

वरील प्रत्येक पुस्तक लोकप्रिय झालें आहे.

किं. १ रु. (ट. स. निराळा)

व्यवस्थापक, “अर्थ” ग्रन्थमाला,
पुणे २.

धनको व ऋणको देश

ग्रेट ब्रिटन, फ्रान्स, बेल्जम, हॉलंड, स्वित्जरलंड व अमेरिका ह्या देशांनी बरेच मोठे भांडवल परदेशात गुंतविलेले आहे सर्व सावकार देशांनी मिळून एकूण सुमारे १३० अब्ज रु. इतर देशास कर्जाऊ दिलेले आहेत त्यापैकी एकट्या ग्रेट ब्रिटनचीच सावकारी एक तृतीयांशपेक्षा मोठी आहे. अमेरिकेचा अनुक्रम त्याचे खालोखाल लागतो. ग्रेट ब्रिटनमधील प्रत्येक मनुष्यास ह्या कर्जावरील व्याजाचे व डिव्हिडंडचे रुपाने दरसाल सरासरीने ५५ रुपये मिळतात राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या विसावा भाग ह्या रुपाने इंग्लंडला प्राप्त होतो यावरून त्याचे महत्त्व सद्गृह्य राष्ट्रास किती आहे हे लक्षांत येईल. अमेरिकेस परदेशातील कर्जाऊ रकमावर दरसाल सुमारे ३५ अब्ज रु मिळतात, परंतु त्या देशातील लोकसंख्या ब्रिटनमधील लोकसंख्येच्या तिप्पट मोठी असल्याने, दरमाणशी उत्पन्नाचे प्रमाण अमेरिकेत अल्प पडते चीन व हिंदुस्थान ही प्रमुख ऋणको राष्ट्रे आहेत, परंतु त्यातील व्याजाचा दरमाणशी भार लोकसंख्येच्या अफाटपणामुळे अर्थातच हलका दिसतो ऑस्ट्रेलिया, कॅनडा, न्यूझीलंड, ह्या ब्रिटिश साम्राज्यातर्गत देशातून बाहेर जाणारी व्याज व डिव्हिडंड ह्याची रकम लोकसंख्येचे मानाने बरीच मोठी आहे. आंतरराष्ट्रीय व्यापारावर विशेष नियंत्रणे नसतील आणि देवघेव करणे सुरक्षित असेल तरच एका देशातील भांडवल दुसऱ्या देशाकडे धाव घेईल महायुद्धपूर्वीच्या काळांत अशी अनुकूल परिस्थिती होती व तिचा ग्रेट ब्रिटनने पुरेपूर फायदा घेतला जागतिक मंदी, हुंडणावळीचे नियंत्रण, आर्थिक स्वावलंबनाचे राष्ट्रांचे धोरण व राजकीय अस्थिरता ह्या कारणामुळे भांडवलाच्या आयात-निर्गतीस अलीकडे अडथळा उत्पन्न झाला आहे ग्रेट ब्रिटनचे भांडवल दीर्घकालिक स्वरूपाचे आहे. रबर व चहा ह्याचे मळे, रेल्वे रस्त्याची बांधणी, इत्यादि स्वरूपांचे मुख्यतः ब्रिटिश भांडवल व्याज व डिव्हिडंड कमावीत आहे कित्येक राष्ट्रास धनोत्पादक योजना पार पाडण्यासाठीही कर्जे देण्यात आलेली आहेत. हिंदी रेल्वेच्या भांडवलाचा बराच मोठा अंश ब्रिटिश मालकीचा आहे

क्षयरोगाचा फैलाव

क्षयरोग प्रतिबंधक फडाच्या कार्यास प्रारंभ करण्याकरिता लाहोर येथे प्रांतिक गव्हर्नरांचे अध्यक्षतेखाली एक प्रातिनिधिक सभा भरविण्यात आली होती, त्यावेळी ते म्हणाले:—“लाहोर शहरातील कॉलेज विद्यार्थ्यांपैकी शेकडा ८० जणांत क्षयाची मूल चिन्हे आढळली अमृतसर येथील शाळातील विद्यार्थ्यांपैकी मुसलमानात ४८ टक्के, शिखांत ४५ टक्के व हिंदूमध्ये ३८ टक्के असे क्षयाचे प्रमाण निदर्शनास आले सेडुतापैकी शेकडा ६५ जणांत क्षयाची पूर्वचिन्हे दिसून आली.”

बावळटास नोकरी व हुशारास बेकारी

चागल्या चलाख, शिकलेल्या मुलीस कामावर नेमण्याचे सोडून नोकरदार लोक बावळट तरुणीस काम देतात, अशी तक्रार कित्येक लढनस्थ धंदेवाल्यांच्याविरुद्ध शिक्षण सस्थांच्या तपास नोसाने केली आहे. मंद बुद्धीच्या स्त्रिया हलक्या पगारावर वाटेला तो वेळ काम करण्यास तयार असतात म्हणून मालक त्यास पसंत करतात परंतु ह्या योगाने हुशार मुलीस काम मिळत नाही आणि मिळाले तर हलक्या वेतनावर त्यास संतुष्ट रहावे लागते ह्या गोष्टीकडे सरकारने लक्ष द्यावे असे बरील तपासनीसाचे म्हणणे आहे

अर्थशास्त्र

लेखक—प्रो वा गो काळे व प्रो व गो कर्वे
पृष्ठसंख्या सुमारे ३००, किंमत ३ रुपये
या प्रयात अर्थशास्त्राच्या सर्वसामान्य सिद्धांतांचे विवेचन केले आहे.

विक्रीस
तयार

विक्षिपराव

दुसरी
आवृत्ति

लेखक—प्रो वा गो काळे

एका कार्या फार प्रसिद्धी पावलेले हे तीन अर्की प्रहसन परत लोकाग्रहास्तव छापून प्रसिद्ध केले आहे. 'विक्षिपराव' प्रहसनाची ही दुसरी आवृत्ति अठ्ठावीस वर्षांनी प्रसिद्ध करण्याचा योग आला आहे हे प्रहसन खोपात्रविरहित असल्याने शाळांमधून ते करण्यास फार उपयुक्त आहे. किंमत फक्त १० आणे

CONFIDENCE

is a worth-while asset in business building
The success that has attained Hindusthan's efforts to serve the public has its origin in public confidence, its

YEARS OF

Efficient Management, Fair Dealings,
Prompt Settlement of Claims, Liberal
Terms, Enterprize, Judicious Reserves,
Sound Investments, Huge Assets and
Useful Service

HAS CREATED

PUBLIC CONFIDENCE

The following figures will convince you

NEW BUSINESS

Last year 1936-37

Exceeds

2 CRORES & 82 LAKHS

BONUS

PER THOUSAND PER YEAR

On Endowment Rs 23 | On Whole Life Rs. 20

HINDUSTHAN

Co-operative Insurance Society, Ltd.

(ESTD 1907)

Branches Bombay, Madras, Delhi, Patna, Lahore,
Lucknow, Dacca

Office throughout India & the East

S C MAJUMDAR,
MANAGER Bombay Branch

POONA OFFICE — 180, Budhwar Peth.

निवडक बाजारभाव

बँक रेट (२८ नोव्हेंबर, १९३५ पासून)

३%

सरकारी कर्जरोखे

५% करमाफ लोन (१९४५-५५) ..	...	१२०-९
५% (१९३९-४४) लोन ..	...	१०४-१४
४% १९४३ ..	...	१०८-६
३३% धनमुदत ..	...	१७-१४
३३% १९४७-५० ..	...	१०६-४
२३% १९४८-५२ ..	...	१००-५

निमसरकारी रोखे

४% पोर्ट ट्रस्ट (विगर गॅरंटी व लाघ मुदत) ..	...	११०-०
४% मुंबई म्युनिसिपल (लाघ मुदत) ..	...	१०९-८
४% मुंबई सिटी इन्फ्रस्ट्रक्चर ट्रस्ट बॉण्ड (७० वर्षे मुदत) ..	...	१०९-८
४% मॅसूर कर्ज (१९५३-६३) ..	...	११२-०
५% मॅसूर कर्ज (१९५५) ..	...	१२३-०

मंडळ्यांचे भाग

(कंसातील पहिला आकडा भागाची दर्शनी किंमत, दुसरा आकडा शुल सालेलें भांडवल व कसानतरचा आकडा वार्षिक डिव्हिडंड दर्शवितो)

बँका

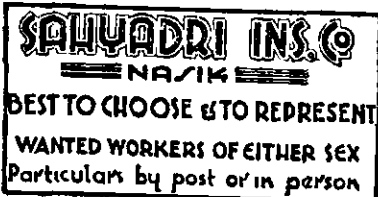
बँक ऑफ इंडिया (१००-५०) १०% ..	...	१४५-४
बँक ऑफ बरोडा (१००-५०) १०% ..	...	११६-०
सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया (५०-२५) ६% ..	...	२९-१०
इपीरिअल बँक (५०) १२% ..	...	१५७५-०
बाँबे प्रॉ. को. बँक (५०) ५% ..	...	५८-८
रिसर्व्ह बँक (१००) ३३% ..	...	१२५-४

रेल्वेज

दोंड-बारामती (१००) ४३% ..	...	१०४-४
पाचोरा-जामनेर (१००) ४३% ..	...	९६-०
अहमदाबाद प्रांतज (५००) १०% व ६ रु. ४ आ. बोनस १५८-१२	...	...
तापी व्हॅली (५००) ७३% ..	...	७६२-८

वीज

बाँबे ट्रॅन्स ऑर्डि (५०) १०% ..	...	१२०-०
कराची (५००) ९% ..	...	२३०-०
पुणे इलेक्ट्रिक (१६०) ९% ..	...	२१६-४
टाटा पॉवर ऑर्डि. (१०००) ५३% ..	...	१४३५-०
आंध्र व्हॅली ऑर्डि (१०००) ७३% ..	...	१५०७-८

स्टॉकिसट : मा. गो. कुळकर्णी, किराणा मालाचे व्यापारी,
पुष्करणी चौक, पुणे २

हिंदी चहाचा धंदा

हिंदुस्थानांत चहाची लागवड सुरू होऊन आता शहर वषे पुरी झाली आहेत. १८३७ साली इंग्लंडकडे प्रथम हिंदी चहा पाठविण्यात आला, तो दर पौडास ६ रु. ८ आ. ह्या भारी दराने सपला! १८७८ साली २ लक्ष एकर जमीन चहाखाली होती; आता ८३ लक्ष एकरात चहाची लागवड होत असून सालिना ४० कोटि पौड चहाचे उत्पादन होत आहे. त्यापैकी ३० कोटि पौड चहा निर्गत होतो हिंदुस्थानात एकूण ५ हजार चहाचे मळे आहेत व त्यात दरसाल ३० कोटि रुपयाचा चहा तयार होतो सुमारे १० लक्ष लोकांस ह्या धंद्यात काम मिळते.

एकट्या आसामात २२३ कोटि पौड चहाचे उत्पादन होतें. बाकीच्या उत्तर हिंदुस्थानात मिळून ११ कोटि पौड चहा तयार होतो व संवघ दक्षिण हिंदुस्थानात मिळून ६३ कोटि पौड चहा निघतो. निर्गत होणारा चहा मुख्यत कलकत्ता बंदरातून वाहेर पडतो शेकडा ६० निर्गत त्या बंदरावाटे होते. चितगांव बंदराचे मार्गाने २४ टक्के निर्गत होते बाकीचा निर्गत मद्रास बंदरातून होते.

चहाची निर्गत करणाऱ्या प्रमुख देशातून किती चहा वाहेर जातो हे दर्शविणारे तुलनात्मक आकडे येथे दिले आहेत —

चहाची निर्गत (कोटि पौड)

	१९३२	१९३४	१९३६
उत्तर हिंदुस्थान	३१.३	२७.३	२६.१
दक्षिण हिंदुस्थान	५.५	४.७	४.९
सिलोन	२५.३	२१.९	२१.८
जाव्हा	१४.२	११.३	१२.३
सुमात्रा	३.२	२.८	३.०
चीन	८.७	१०.४	८.२
जपान	३.०	३.२	३.६
फोर्मासा	१.४	२.१	२.१
एकूण	९२.६	८३.७	८२.०

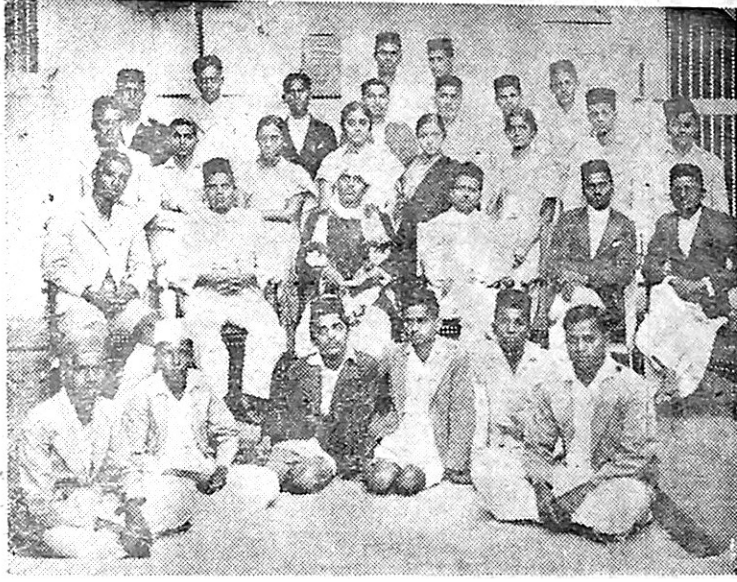
वरील कोष्टकावरून, हिंदी चहाच्या निर्गतीस आता थोडा आळा बसला असल्याचे दिसून येतं

स्वल्पविरामाचें महत्त्व

एकाद्या शुद्ध स्वल्पविरामामुळे कित्येक प्रसंगी मोठा अर्थ-पालट होतो ह्याचें प्रत्यंतर फ्रेंच कायदे मंडळांतील वादविवादाचे प्रसंगी नुकतेंच आले कायद्याच्या मसुद्यात एके ठिकाणी नको असलेला स्वल्पविराम विराजित झाल्यामुळे शेतकऱ्यांवर चारपांच कोटींचा करभार पडण्याचा प्रसंग उपस्थित झाला. अशा तऱ्हेच्या एका चुकीमुळे अमेरिकन सरकारचें एकदा फार मोठे नुकसान झाले हातें कराचे व्याप्तून सर्व फळशाडास माफी देण्याचा एका अमेरिकन चिलाचा उद्देश होता, परंतु “सर्व फळ शाडे” ह्या समुच्चयापैकी फळ व शाडे ह्याचे दरम्यान स्वल्पविराम घुसल्याकारणाने सर्व फळांस कराची माफी मिळाली कायद डुरुस्त होईपर्यंत हे माफी कायम टिकली

कराड व पाटण ता. सुपरवायझिंग युनियन लि.

वरील यूनियनची वार्षिक साधारण सभा ता. ३१-१९३८ रोजी २ वाजता कराड येथे कोयना पुलाजवळील लोकलवोर्डचे धर्मशाळेत भरणार आहे

१९३७ च्या दिवाळीचे सुटोत मोफत वर्ग या संस्थेने सुरु केला होता.
सदर प्रसंगी प्रो. वा. म. जोशी यांचे अध्यक्षतेखाली घेतलेला फोटो.

दि बृहन्महाराष्ट्र शुगर सिंडिकेट, लि.

वरील मंडळीच्या ३० नोव्हेंबर, १९३७ अखेरच्या रिपोर्टावरून तिचे काम समाधानकारक चालले असल्याचे दिसून येते. सिंडिकेटने २,००० एकर जमीन ३० वर्षांच्या खंडाने घेतली असून तिला कालव्याचे पाणी मिळण्याबाबतचा करार सरकारशी नुकताच पुरा झाला आहे. कारखान्याच्या इमारतीसाठी जागा खरेदी करण्यांत आली असून बांधकामाची योजना चालू आहे. स्कोडा कंपनीची कार्यक्षम यंत्रसामुग्री मंडळीने मागविली आहे, तिचा पहिला हप्ता येऊन दाखल झाला आहे. दुसरा हप्ताही नुकताच आला असल्याचे समजते. एकूण ८०० टन वजनाच्या ह्या यंत्रसामुग्रीची किंमत सुमारे ४ लक्ष रु. आहे. फेब्रुवारी अखेर सबंद यंत्रसामुग्रीची आयात पुरी होईल. डिसेंबर, १९३८ पासून सिंडिकेटची साखर बाजारांत विकत मिळू शकेल, अशी अपेक्षा आहे. सिंडिकेटची जमीन उत्कृष्ट दर्जाची असून, पेरलेला ऊंसहि पहिल्या प्रतीचा आहे. सिंडिकेटने आपल्या कार्यात केलेल्या प्रगतीचा जनतेवर अनुकूल परिणाम झाला असून, भागांचे व ठेवीचे रूपाने मंडळीकडे भांडवल वाढत्या प्रमाणांत येऊ लागले आहे. सिंडिकेटने आपल्या कार्याची आखणी व्यवस्थितपणे केली आहे व लोकांनीही भांडवल पुरवून या योजनेवरील आपला विश्वास प्रकट केला आहे. महाराष्ट्रातील साखर कारखान्यांची व विशेषतः सिंडिकेटची अनुकूल परिस्थिती ध्यानांत ठेवून जनतेने सिंडिकेटला सढळ हाताने भांडवल पुरवावे, म्हणजे मंडळीचे काम सुकर होऊन यशःप्राप्ति लवकर होईल आणि सिंडिकेटच्या चालकांनी आपले काम निष्ठेने व चिकाटीने चालविले आहे, त्याचे चीज झाल्याशिवाय राहणार नाही. गेल्या एक-दोन महिन्यांतील अनुभव अत्यंत उत्तेजनकारक आहे. लोकांचा हा पाठिंबा असाच वाढून सिंडिकेटचे पाऊल जोमाने पुढे पडेल, असा भरवसा आहे.

पत्ता बदलला

मराठी केन्द्र

ही

१ जानेवारी १९३८ पासून

२९२, सदाशिव पेठ, ट्रेनिंग कॉलेजजवळ गेली आहे.

मराठी केंद्र, पुणे.

ही संस्था दरवर्षी लघुलेखनाचा मोफत वर्ग दिवाळीचे सुटोत काढीत असते. महाराष्ट्रांत लघु-लेखन कलेबद्दल फारच औदासिन्य दिसून येते. आपल्या सुशिक्षित स्त्री-पुरुष विद्यार्थ्यांना या कलेचे ज्ञान देऊन त्यांचे महत्त्व पटवावे म्हणून महाराष्ट्रांत हीच एक संस्था असे मोफत वर्ग काढीत असते. आतांपर्यंत संस्थेतून ६०० हून अधिक विद्यार्थ्यांनी या कलेत प्रावीण्य संपादन केले आहे. संस्थेने यंदापासून बहिर्विद्या व हिशेब-विद्या हे वर्गही सुरु केले आहेत. पुढच्या वर्षी बँकिंग आणि टेलि-ग्राफी या विषयांची जोडहि या संस्थेस देण्याचे ठरले आहे.

हिंदुस्थानांतील आयात मालाची वर्गवारी

हिंदुस्थानांत आयात होणाऱ्या मालाची वर्गवारी खालील कोष्टकांत करण्यांत आली असून प्रत्येक तऱ्हेच्या आयातीची किंमतहि देण्यांत आली आहे. वेगवेगळ्या मालाच्या आयातीचे एकूण आयातीशी पडणारे प्रमाणहि दिले आहे:—

आयात

	१९३२-३३ (ल. रु.)	१९३३-३४ (ल. रु.)	१९३४-३५ (ल. रु.)	एकूण आयातीशी शतमानाने प्रमाणे (१९३६-३७)
कपास व कपास कापड	३४,०९	२७,०५	२३,३३	१८.६३
यंत्रसामुग्री	१०,५४	१२,६३	१४,१४	११.२९
धातु	९,७३	११,३८	९,६९	७.७३
तेले	८,००	६,९७	७,२५	५.७९
वहाने	३,८१	६,६०	६,५८	५.२५
उपकरणे इ.	३,८५	४,७२	५,१९	४.१५
लोखंडी सामान	२,९९	३,०५	२,८९	२.३१
साखर	४,२३	२,११	२४	०.१९
कांच व कांच सामान	१,४२	१,३३	१,२८	१.०२
फळे व भाज्या	१,१७	१,३०	१,४२	१.१३
सावण	८३	६३	२७	.२१
पायनणे	५२	३४	२१	.१७
आगपेठ्या	५२	६२	४८	.१७
एकूण आयात	१३२,५८	१३२,२९	१२५,२४	१००

ऑफिस सुपारी

आपल्या कुटुंबांत आरोग्य-दायक, भरणू मसाल्याची, 'स्वादिष्ट सुपारी' वापरा. विनकिडकी सुपारी व निर्भळ मसाला वापरल्याबद्दल खात्री करा.

म. गो. कुळकर्णी आणि मंडळी,

किराणा दुकान:—पुष्करणी चौक, सदाशिव, पुणे १

स्वल्प ध्याजानें कर्ज मिळवा

त्वदेशी ध्याना उत्तेजन देऊन त्याची योग्य जोपासना करण्यास व स्वतःच्याहि कायद्यासाठी कपनीचें लोन सर्टिफिकेट घेण्यास आजच रु. २५, किंवा प्रथम ६०८ व दुसऱ्या ३ प्रमाणें पुढें १८ म्हणून १०० ते ५००० कर्ज, अगर कर्ज नको असल्यास रु. ५ ते १०० रोख मिळवा. तसेंच स्पेशल लोन घेऊन निकडीच्या गरजा भागवा या इन्व्हेस्टमेंटमध्ये रोख रक्कम मिळविणें किती कायद्याचें होईल याचाहि विचार करा. प्रास्पेक्टस व एजन्सीसाठी २ आण्याची तिकिटें पाठवून लिहा अगर भेटा.

दि हिंदुस्थान इंडस्ट्रियल कंपनी, लि

हेड ऑफिस:- गिरगाव, मुंबई.

ब्रंच:- लक्ष्मी रोड, काकाकुवा मॅन्शन समोर, पुणे नं. २.

दि साऊंड बँकिंग कॉर्पोरेशन लि.

[स्थापना सन १९३५]

९३।१ लक्ष्मीरोड, पुणे शहर

कामाची वेळ -

दररोज सकाळीं १० ते ३, शनिवारी १० ते १
चाळू ठेवी द सा द शें २ टक्के व्याजानें स्वीकारल्या जातात.

सेविंग बँक ठेवीवर द सा द शें ३ टक्के व्याज दिलें जातें

मुदतीच्या ठेवी ३ महिन्यांपासून ३ वर्षंपर्यंत स्वीकारल्या जातात व्याजाचे दराबद्दल बँकेकडे चौकशी करावी.

कर्ज सोने, चांदी, सरकारी रोखे, वगैरे तारणावर रक्कम दिल्या जातात

मॅनेजिंग एजंट्स

K. K. & Co.

Photographic Dealers

POONA

— मन पसंत काम —

वक्तरीर } रिसकूड ब्रदर्स-टेलर्स [गॅरंटी
पणाची]

सदाशिव हौदानजिक, पुणे

व्ही. पी. बेडेकर आणि सन्स

याचेकडील मसाले, लोणचें आणि पापड याचा आपले जेवणात नेहमी उपयोग करा

पत्ता - मुगभाट, गिरगाव, मुंबई

पुणे एजंट:- दत्तात्रय नारायण हेजीब २०, शुक्रवार.

गव्हाचे पोहे

(REGD) (BLOSSOM) (REGD)

कित्येकाना गहू खाण्याची इच्छा असते पण प्रकृतीमुळे अगर हवामानामुळे सोसत नाही अशा लोकांना हे गव्हाचे पोहे चांगले मानवतात विशेषत लहान मुलांना सकाळचें किंवा मधल्या वेळेचें साणें म्हणून ह्याचा उपयोग हितकारी ठरतो

ह्या पोह्याचा तिखट व गोड चिवडा होतो. तसेंच हे दह्या दुधातून खाता येतात

७५३ सदाशिव
पुणे २

भास्कर पाडुरंग सहस्रबुद्धे
कारखानदार

द.कृ.सांडू ब्रदर्स चेंबूर-मुंबई.

याचे
ओरिजिनल

मेदूचे विकार
— व —
डोके दुखणे
यावर

बाह्यी तेल

बाळकडू

मुलाकरिता
बाळकडू
कुमारी आसत

न.१ दहा दिवसांत घेणे-चा.

न.२ दहा दिवसानंतर घेणे-चा

मुख्य दुकान: ठाकूरदास आर्याभट्ट व सादर

पुणे एजंट:- ठाकूर देसाई आणि क, बुधवार, पेठ, पुणे
अनुभविक पदवीधर बैबाकडून मोफत तपासण्याची व्यवस्था
सकाळी ८ ते ९ सायकाळी ४।। ते ५।।

भारतीय अर्थशास्त्र

लेखक - प्रो वा गो काळे व प्रो द गो कर्वे
पृष्ठसंख्या सुमारे ५५०, किंमत पांच रुपये

प्रथमतः अर्थशास्त्राच्या सामान्य तत्वांचें विवेचन करून पुढें हिंदुस्थानाच्या सापत्तिक व औद्योगिक पारस्थितीचा ह्या ग्रंथांत विस्तार. विचार केलेला आहे हिन्दी संस्कृति, राष्ट्रीय अर्थशास्त्र, शेतकीचा धडा, मजुरांची चळवळ, हुडणप्पळ, सहकारी चळवळ, संरक्षक धोण, कर्मपद्धति वगैरे सर्व महत्त्वाच्या प्रश्नांचें सांगोपांग विवेचन केलेले वाचकांस आढळेल.